

สืบสาน ลายเส้น งานศิลปะ
ชุมชนบ้านเบญจรงค์ดอนไก่ดี

ลายเส้น งานศิลปะแห่งสยาม
บุญจรวงศ์ดอนไก่ดี จ.สมุทรสาคร

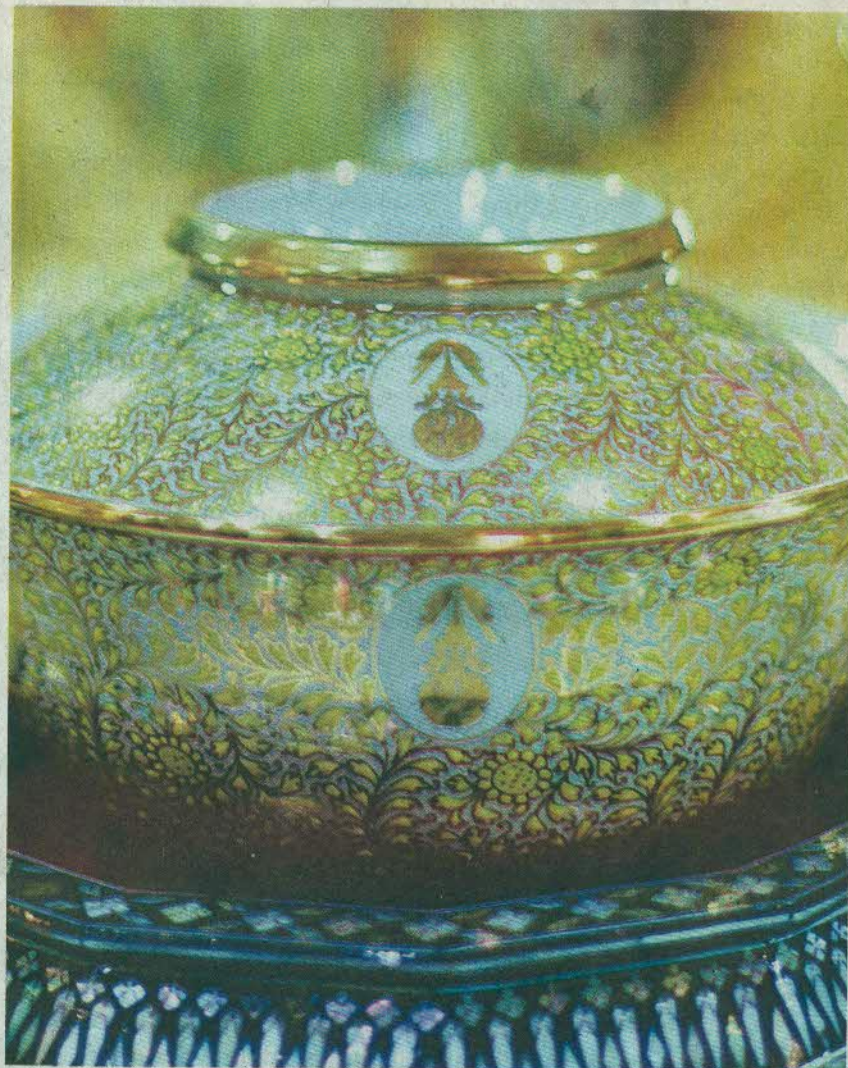
★เดลินิวส์★ วาไรตี้

การเดินทางถือว่าได้ออกไปเติมเต็มความสุขอีกทางเลือกหนึ่ง
ยังได้มาสัมผัสวิถีชุมชนที่มีผลงานโดดเด่น เก่ง ไม่เหมือนใคร
จนลือชื่อไปสูแดนไกล ผมอยากแนะนำให้อีกชุมชนแห่งนี้ครับ รับรอง
ว่าประทับใจแน่นอน

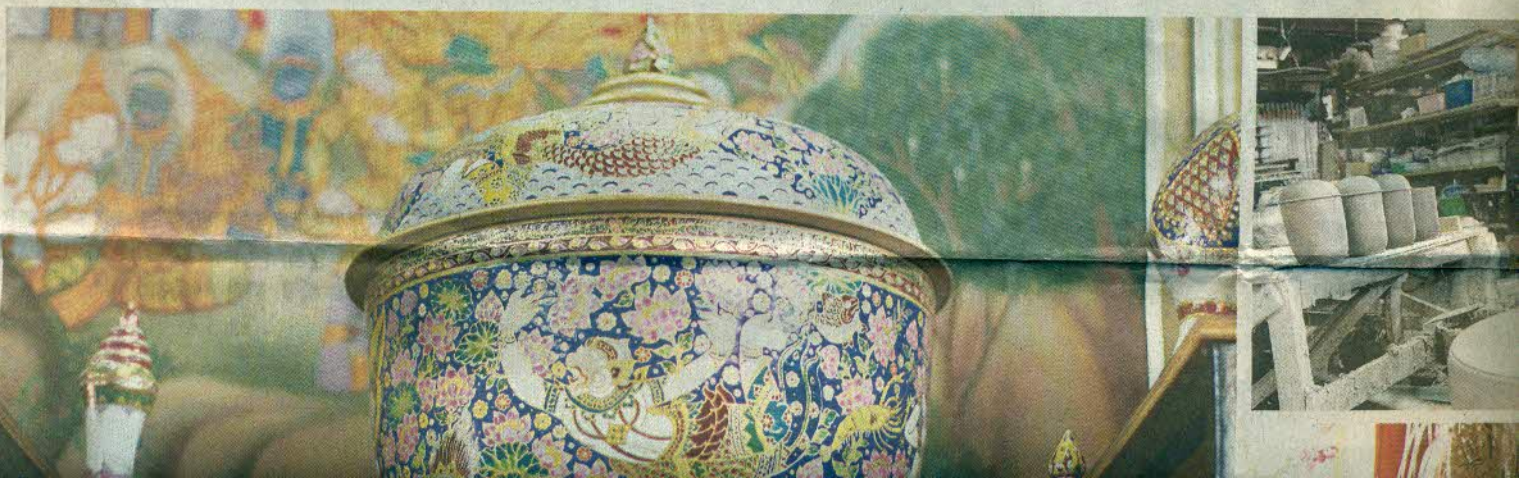
ชุมชนบ้านเบญจรงค์ ต.ดอนไก่ดี (บ้านกลาง) อ.กระทุ่มแบน
อยู่ใกล้กรุงเทพฯ เพียงนิดเดียว แม้ว่าจะเป็นชุมชนขนาดเล็กไม่มีที่
ครัวเรือน แต่ผลงานที่ชาวบ้านสร้างสรรค์ไม่ได้เล็กลง เป็นงานศิลปะ
อันประณีต จนกลายเป็นของดีมีมูลค่าประจำเมืองสมุทรสาคร ที่ไม่
ต่างกับชื่อของตำบลแห่งนี้ที่ผู้เฒ่าผู้แก่ได้เล่าไว้ว่า...

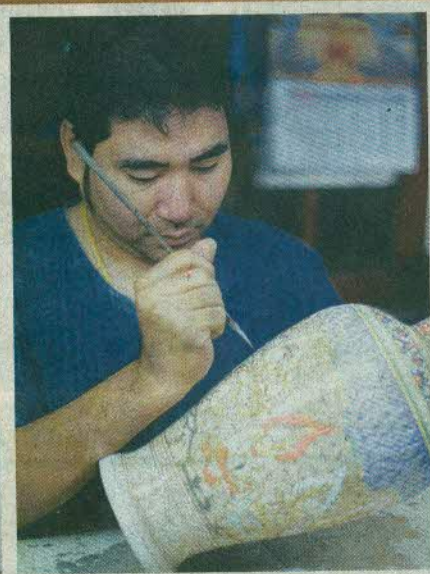
ในพื้นที่บ้านดอนไก่ดีน้ำท่วมไม่ถึง ชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะ
เลี้ยงไก่เอาไว้ขายและนำไปชนกับหมู่บ้านอื่น ๆ มักจะได้รับชัยชนะ
เสมอ (ปัจจุบันยังคงเลี้ยงไก่ชนอยู่เหมือนเดิม) กระทั่งวัดดอนไก่ดีได้
มีการทำเสาเป็นรูปตัวไก่อยู่ด้านบนจนเป็นสัญลักษณ์ประจำตำบล

ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ชาวบ้านหลายหลังคาเรือนเริ่มยึด
อาชีพรับจ้างเขียนลายลงสีเครื่องเบญจรงค์ตามความรู้ที่ตนเคย
สะสมมา โดยมีช่างฝีมืออยู่จำนวนไม่น้อย ส่วนใหญ่จะเป็นญาติหรือ
เพื่อนบ้านใกล้เคียง ซึ่งจะได้รับค่าจ้างเป็นรายชิ้น บางครั้งชิ้นหนึ่ง
ต้องใช้เวลานานถึง 3-4 วัน เพราะต้องใช้ความละเอียดค่อนข้างมาก
ต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอกว่าจะก้าวขึ้นมาเป็นช่างฝีมือที่สามารถ
จินตนาการแต่งแต้มสีสันบนผิวกระเบื้องสีขาวที่มีมูลค่าสวยงาม

สืบสาน ลายเส้น ชุมชนบ้านเบญจรงค์ดอน

กลายเป็นเครื่องเบญจรงค์มาจนถึงทุกวันนี้”

ผมเดินทางมาถึงชุมชนบ้านดอนไถ่ก่อนที่ดวงอาทิตย์จะลับขอบฟ้า โดยเลือกโฮมสเตย์ของ **คุณอุไร เบญจรงค์** ซึ่งถือว่าได้มาตรฐานจากการการท่องเที่ยว ที่สำคัญ คือ สะอาด น่านอน ส่วนที่บริเวณปากทางเข้าบ้านจะมีภาพเขียนแนวการ์ตูนอันเก๋ไก๋สวยงาม นอกเล่าเรื่องราวของการทำเครื่องเบญจรงค์ของชาวบ้านแต่ละครัวเรือน

รุ่งอรุณของวันใหม่ ตื่นขึ้นมาพร้อมกับเสียงไก่ขันเป็นระยะ ๆ ปังบอกให้ทราบว่ามีชุมชนของคนที่นี่กำลังจะเริ่มขึ้น จึงลุกขึ้นเตรียมตัว เดินออกไปยังบริเวณหน้าหมู่บ้าน สัมผัสกับพระสงฆ์ที่กำลังเดินมารับบิณฑบาตจากชาวบ้าน แม้ว่าจะไม่ใช่สิ่งที่แปลกแตกต่างจากที่อื่น ๆ แต่โดยนิสัยของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ชอบทำบุญ ทำทาน เป็นขนบธรรมเนียมที่ยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่ในอดีตเพื่อความสุขและความสบายใจ กระทั่งผมเองยังดัดบาตรร่วมกับชาวบ้านอีกด้วย เป็นนิมิตหมายอันดีงามสำหรับวันนี้และวันต่อ ๆ ไป

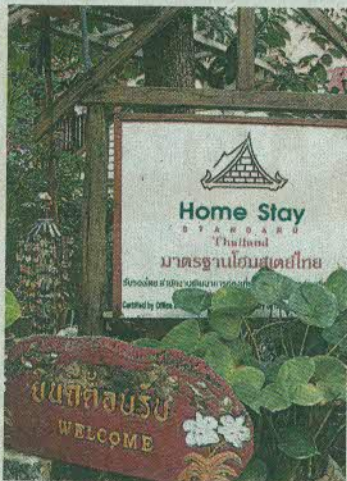
เมื่ออิ่มบุญอิ่มใจ จึงเดินทางต่อไปหาของกินประจำท้องถิ่น จนได้เจอร้านรดเขินเจ้าหนึ่ง เห็นคนกำลังยืนเข้าคิวอยู่ค่อนข้างเยอะ เมื่อเข้าไปใกล้จึงทราบว่าเป็นร้านขายน้ำชา กาแฟ และปาห่องไก่ จึงซื้อปาห่องไก่ที่เพิ่งทอดเสร็จใหม่ ๆ ก่อนเดินกลับมายังโฮมสเตย์ กระทั่งได้เจอกับคุณอุไรซึ่งเป็นประธานกลุ่มหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่กำลังเตรียมน้ำชากาแฟไว้รออยู่พร้อมกับเล่าให้ฟังว่า...

“จากครอบครัวที่คุณพ่อคุณแม่มีอาชีพทำไร่ ไถนา ฐานะทาง

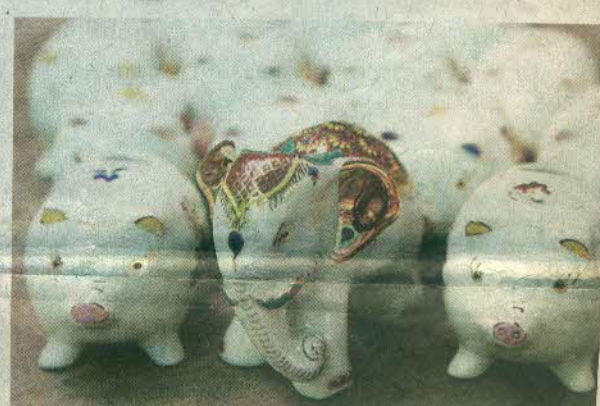
บ้านยากจน จึงพากันไปสมัครเป็นคนงานในโรงงานทำชามตราไก่ชื่อ “เสถียรภาพ” ซึ่งช่วงนั้นถือว่าใหญ่ที่สุดในอ้อมน้อย โดยเริ่มต้นจากหน้าที่เช็ด เคลือบ และเรียนรู้งานด้านเซรามิกอยู่หลายปี พอแผนกเขียนลายขาดช่างจึงย้ายไปประจำ แต่เนื่องจากเป็นงานยาก ต้องฝึกฝนแบบค่อยเป็นค่อยไป จึงมีอาจารย์มาจากเมืองจันทันหนึ่งเป็นผู้สอนการเขียนลายคราม และ อาจารย์สวณ รักมิตร เป็นผู้สอนการเขียนลายเบญจรงค์ ทำอยู่ในโรงงานเสถียรภาพนานเกือบ 20 ปี กระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2525 ก็มีการมีอันต้องปิดตัวลง คนงานนับร้อยชีวิตถูกปล่อยแพ ระหว่างนั้นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ เลยใช้วิชาที่ติดตัวมารับงานจากโรงงานทั่วไปมาบ้าง เขียนลายอยู่ที่บ้านคนเดียว ทำอยู่พักใหญ่จึงตัดสินใจลงทุนด้วยเงินที่สะสมไว้เพียงน้อยนิด ซื้ออุปกรณ์มาลงตลาดตามถนัด ก่อนเรียกลูกหลานและคนที่รู้จักซึ่งตกงานอยู่เหมือนกัน ชวนกันมาทดลอง ใครทำอะไรเป็นจะสอนให้ จากที่ทำอยู่คนเดียวกลายเป็น 4-5 คน ต่อมากลายเป็น 20 คน มาช่วยกัน ทำได้เท่าไรก็ขายหมดและมีคนมารับซื้อถึงที่

ต่อมาการขายงานได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากที่มีบ้านหลังเดียว สุดท้ายขยายเป็นห้าหลังครัวเรือน ประกอบด้วยอุไรเบญจรงค์, ยืนยงเบญจรงค์, หนูเล็กเบญจรงค์, แดงเบญจรงค์ และสังวาลเซรามิก ซึ่งแต่ละบ้านจะทำไม่เหมือนกัน ใครที่แว่มาชมผลิตภัณฑ์ของที่นี่สามารถเลือกแบบเลือกลายแต่ละบ้านได้ตามใจชอบ ภายหลังหน่วยงานทางภาครัฐได้เข้ามาสนับสนุนจนเป็นสินค้า OTOP ประจำจังหวัด รู้จักกันอย่างแพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้ อีกทั้งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ก็เคยเสด็จมาเยี่ยมชมแห่งนี้ด้วย”

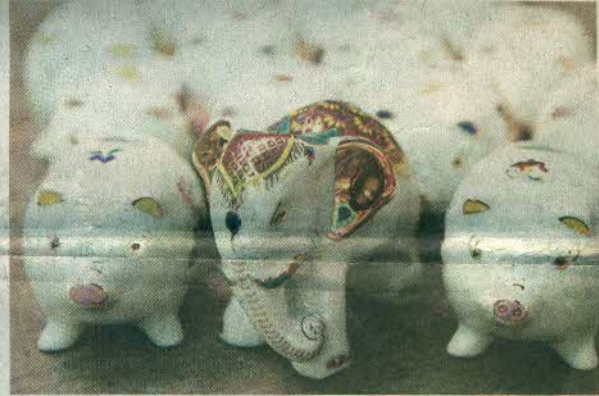
ผมฟังคุณอุไรได้เล่าได้พยายามจนประสบความสำเร็จ ผลงานของชุมชนแห่งนี้ จึงเป็น “โอ้ ผลงานหลายร้อยจิตวางเรียงไว้อย่างเป็นหมวดสมัยรัชกาลที่ 2 ซึ่งจะมีเอกลักษณ์ด้วยสีดำ ส่วนงานสมัยรัชกาลที่ 5 เสนอให้รัชกาลที่ 5 เสด็จฯ มาจากที่นี่ และกว่าจะเดินเพราะล้วนแต่ผ่านใจ”

ยเส้น งานศิลป์แห่งสยาม รงค์ดอนไก่อดี จ.สมุทรสาคร

หลังจากนั้นคุณอุไรยังได้พาไปชมการ
 ใช้เมล็ดลวดลายลงบนผิวเซรามิก ซึ่งถือว่าเป็น

หลังจากนั้นคุณอุไรยังได้พาไปชมการเขียนลวดลายลงบนผิวเซรามิก ซึ่งถือว่าเป็นแผนกที่สร้างสรรค์จินตนาการให้มีความละเอียด มีทั้งคนหนุ่มคนสาวต่างวัยกำลังนั่งบรรจจกลาเล่นพู่กันด้วยความพิถีพิถัน บางท่านก็เขียนได้อย่างแคลวคล่องว่องไว จนดูแทบไม่ทัน ขึ้นอยู่กับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ หากไม่ได้รับการสืบทอดก็จะไม่เหลือไว้ให้ลูกหลานได้ชื่นชม

นอกจากบ้านคุณอุไร ที่บ้านแดงเบญจรงค์ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กันก็มีผลงานอันโดดเด่นอยู่หลายชิ้น โดยเฉพาะชุดน้ำชาที่ใช้สำหรับพระสงฆ์ในงานบำเพ็ญพระราชกุศล ลวดพระอิริยธรรมพระบรมศพ ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้รับการคัดเลือกจากทางสำนักพระราชวังให้ร้านแดงเบญจรงค์จัดสร้างถวาย ต่อมาทางร้านได้จัดทำจำลองขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง เพื่อเก็บไว้เป็นที่ระลึกและให้นักท่องเที่ยวที่แวะมาได้เยี่ยมชม สำหรับงานที่ทางร้านผลิตส่วนมากจะเป็นงานลงรักปิดทอง ค่อนข้างจะทำได้ยาก ต้องอาศัยช่างที่มีความชำนาญโดยตรง ถือว่าเป็นงานอีกประเภทหนึ่งที่ควรจะอนุรักษ์ไว้

ส่วนบ้านคุณหนูเล็กเบญจรงค์ มีความแตกต่างจากบ้านอื่น ๆ เช่นกัน ส่วนมากเขาจะเขียนลวดลายเกี่ยวกับเรื่องราวทางวรรณคดี แต่ละชิ้นสวยงาม เก๋ไก๋ เหมาะสำหรับซื้อเป็นของขวัญฝากหรือตั้งโชว์ และยังได้รับการคัดเลือกให้นำชิ้นงานไปวางขายบนสายการบินไทย ถือว่าน่าภูมิใจ หรือถ้าใครสนใจสามารถมาสั่งทำได้เลยครับ

นอกจากบ้านดังกล่าวที่ได้กล่าวถึง ยังมีบ้านของคุณยีนยงและสังวาลเซรามิกอีกด้วย ซึ่งมีทั้งการเขียนลวดลายและการปั้นขึ้นรูปด้วยมือ ต้องบอกเลยว่าน่าทึ่งมาก ลุดยอดฝีมือคนไทยวิจิตรสวยงามไม่แพ้

งานในโรงงานทำขามตราไก่ชื่อ...
...น้อย โดยเริ่มต้นจากหน้าที่...
...อยู่หลายปี พอแผนกเขียนลาย...
...งานยาก ต้องฝึกฝนแบบค่อย...
...ท่านหนึ่งเป็นผู้สอนการเขียนลาย...
...ผู้สอนการเขียนลายเบญจรงค์...
...0 ปี กระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2525...
...ชีวิตถูกลอยแพ ระหว่างนั้นเป็น...
...รับงานจากโรงงานทั่วไปมานั่ง...
...ใหญ่จึงตัดสินใจลงทุนด้วยเงินที่...
...ลวดลายตามถนัด ก่อนเรียกลูก

ผมฟังคุณอุไรได้เล่าให้ฟังตั้งแต่ต้นจนจบ รู้สึกซาบซึ้งในความเพียรพยายามจนประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก และผมเองก็อยากจะได้เห็นผลงานของชุมชนแห่งนี้ จึงเดินทางมาชมคุณอุไรไปยังอาคารหลังแรกทันที

“โอ้ ผลงานหลายร้อยชิ้น ทั้งด้วยโอโธซาม แก้วกัน ขึ้นเล็กชิ้นใหญ่ จัตุรัสเรียงไว้อย่างเป็นหมวดหมู่ ประกอบด้วยงานเขียนลวดลายโบราณสมัยรัชกาลที่ 2 ซึ่งจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ จะไม่มีสีทอง ตัดเส้นด้วยสีดำ ส่วนงานสมัยรัชกาลที่ 5 จะเป็นลวดลายฉลุทอง เรียกว่าเทพนมเหยียญและลายเทพบันเท็ง ซึ่งล้วนแต่วิจิตรงดงามเกินคำบรรยาย โดยผมเองก็เพิ่งทราบว่า ผลงานที่น่าไปวางโชว์ตามสถานที่สำคัญ ๆ ล้วนมาจากที่นี่ และกว่าจะเดินชมให้ครบทุกชิ้นคงต้องใช้เวลาค่อนข้างนาน เพราะล้วนแต่น่าสนใจ”

ชาวต่างชาติ
บ้านเบญจรงค์ดอนโกใต้ 32 หมู่ 1 ต.ดอนโกใต้ อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร โทร. 08-1861-4626 มีโฮมสเตย์ไว้รองรับนักท่องเที่ยวด้วย

ชุมชนบ้านเบญจรงค์ดอนโกใต้ เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มีความรักสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน นายกองเอกเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและมีความสุข

เรื่อง : รัฐรงค์ ศรีเลิศ, ชอชชัย เกอดเกียรติกุล
ภาพ : ทีมงานนิตยสารหมึกกรุง
www.Facebook.com/neekrungmagazine